

LÊ VĂN CÂU QUÂN QUẬN CÔNG

• Ngô Phụng Anh

Lê Văn Câu, trong sách sử thường chép là Lê Văn Quân, là một đại tướng đã đóng góp những công sức quan trọng trong bước đầu khởi nghiệp của Nguyễn Vương Phúc Ánh.

Ông vốn người huyện Kiến Hưng, tỉnh Định Tường (Mỹ Tho), sức mạnh hơn người, võ nghệ cao cường, tánh gan dạ không ai bì kịp, nhưng đồng thời cũng nóng nảy, đôi khi cộc cằn thô lỗ. Ông thuộc vào loại giang hồ hảo hán Nam Kỳ, trọng nghĩa khinh tài, ngang tàng khí phách, gặp việc bất bình là ra tay can thiệp liền. Dân giang hồ gọi ông là “Cu lớn”.

Bước giang hồ lưu lạc, khiến ông gặp được Châu Văn Tiếp, và đã đầu quân dưới ngọn cờ “Lương Sơn Tá Quốc”, trung thành với chúa Nguyễn.

Năm 1778, Nguyễn Vương Phúc Ánh chiếm Gia Định. Quân Tây Sơn dưới quyền lãnh đạo của Tổng đốc Chu, Tư Khấu Uy và hộ giá Phạm Ngạn, tiến vào định tái chiếm Gia Định thành (thành Sài Gòn). Nguyễn Vương để thủ lĩnh đạo quân Đông Sơn Đỗ Thanh Nhơn ở lại giữ thành, còn

ông thì chạy về Bến Lức. Quân Tây Sơn đem đại binh đuổi theo.

Lê Văn Câu dẫn một nhóm quân Lương Sơn vào cứu giá. Ông hợp quân với tướng Nguyễn Văn Hoàng, phục binh tại Bến Lức, đánh tan đạo binh truy đuổi của Tây Sơn. Đây là chiến công đầu tiên của “cu lớn” dâng lên cho chúa. Sau đó, Lê Văn Câu rút quân về lại Phú Yên vì ông đoán rằng quân Tây Sơn sẽ rút bằng đường đó.

Quả nhiên, sau khi bị Đỗ Thanh Nhơn đánh tan ở sông Bến Lức, Tổng Đốc Chu, Tư Khấu Uy bị giết chết, tàn quân Tây Sơn do Hộ giá Phạm Ngạn lãnh đạo, theo đường bộ chạy về Bình Thuận. Tại đây, quân Tây Sơn bị Châu Văn Tiếp và Lê Văn Câu chặn đánh. Phạm Ngạn phải quay lui và sau đó, dùng đường biển về lại Qui Nhơn.

Năm 1782, quân Tây Sơn vào Gia Định, chiếm được thành Sài Gòn và để Đỗ Nhân Trập và Hộ Bố Bá ở lại giữ thành. Nguyễn Vương Phúc Ánh phải chạy ra Phú Quốc. Từ Phú Yên, Châu Văn Tiếp cùng các tướng lãnh của đạo “Lương Sơn Tá Quốc” đem

binh vào cứu. Lê Văn Câu đã lập được công lớn, cùng với Nguyễn Long, Phạm Văn Sĩ, đánh thắng quân của Đỗ Nhân Trập để Châu Văn Tiếp lấy lại thành Sài Gòn.

Năm 1784, quân Tây Sơn, lãnh đạo bởi Long Nhương tướng quân Nguyễn Huệ vào đánh chiếm Gia Định, Nguyễn Vương phải chạy ra Phú Quốc, rồi qua Xiêm. Lê Văn Câu thu thập tàn binh, đắp lũy cự địch ở Tân Hòa (Long Xuyên), nhưng bị đánh tan. Ông cũng chạy qua Xiêm bằng đường bộ. Tại đây, ông cùng với tướng Nguyễn Văn Thành, cầm quân, giúp vua Xiêm đánh tan đạo binh xâm lăng của Miến Điện.

Viện binh Xiêm la dựa vào Nguyễn Vương Phúc Ánh về nước, bị đánh tan ở Rạch Gầm, Xoài Mút (Mỹ Tho). Nguyễn Vương lại chạy qua Xiêm. Lê Văn Câu đem sáu trăm binh sĩ theo Nguyễn Vương. Ông chia binh sĩ thuộc hạ ra thành nhiều nhóm nhỏ, lớp thì lo làm đồn điền để tích trữ lương thực, lớp thì lo vào rừng đốn cây để làm chiến thuyền ở Giang Khảm.

Năm 1787, Lê Văn Câu theo

Nguyễn Vương về nước. Đạo quân của ông bị quan Ngự Úy của Tây Sơn là Nguyễn Văn Đồn giàn chiến thuyền kín mặt sông Ba Lai cản lại. Lê Văn Câu cùng một ít quân tâm phúc len lỏi vào đoàn chiến thuyền của Tây Sơn, phóng hỏa đốt. Khi ngọn lửa bốc cao, các tướng của Nguyễn Vương là Trương Phúc Giáo, Nguyễn Văn Tồn, Hồ Văn Lân, Nguyễn Văn Trị, xua chiến thuyền đánh ập vào, quân Tây Sơn bị đại bại.

Sau đó, Lê Văn Câu cùng Tôn Thất Huy từ Sa Đéc kéo quân về chiếm Định Tường, bắt được Chưởng Cơ Diệm ở Trấn Định (Tân Hiệp, Mỹ Tho) và đô đốc Nguyễn Văn Mân ở Thang Trông (Bến Tranh).

Khi chiếm lại được Gia Định, Nguyễn Vương đã phong cho Lê

Văn Câu làm Bình Tây Đô Đốc, Chưởng Tiền quân, trước Quân Quận Công ông đưa binh về đóng giữ ở Bà Rịa.

Năm 1790, sau khi chiếm được toàn bộ miền Nam, củng cố thế lực xong, Nguyễn Vương bắt đầu nhìn ra miền Trung. Ông họp các tướng bàn việc tiến đánh Bình Thuận. Nguyễn Văn Thành can ngăn, cho rằng “Bình Thuận dễ lấy mà khó giữ”. Lê Văn Câu tán thành ý kiến Nguyễn Vương.

Do đó, Lê Văn Câu được phong làm Tiết Chế, thống lĩnh sáu ngàn quân, cùng Nguyễn Văn Thành (phó tướng), Võ Tánh (tiên phong). Lê Văn Câu tiến chiếm được Phan Rí, giết chết tướng Tây Sơn là Chưởng Cơ Tá, và đuổi đô đốc Đào Văn Hổ.

Lê Văn Câu thừa thắng,

muốn tiến chiếm Diên Khánh, nhưng Nguyễn Văn Thành và Võ Tánh không đồng ý. Quá nóng nảy, Lê Văn Câu để mặc thuộc tướng, chia quân, một mình tiến ra Phan Rang. Ở đây, ông bị chín ngàn quân Tây Sơn vây đánh. Binh sĩ của ông bị chết nhiều. Trong khi đó, Nguyễn Thành và Võ Tánh nhận được lệnh của Nguyễn Vương rút quân về Nam. Võ Tánh về trước. Nguyễn Văn Thành ở lại giải vây cho Lê Văn Câu.

Vì việc không đợi lệnh mà tiến đánh Diên Khánh để cho bị hao quân, Lê Văn Câu bị Nguyễn Vương khiển trách nặng nề, và bị giáng cấp. Với bản tánh nóng nảy, ngang tàng đã quen, ông không quen nhịn những nhục nhã. Bởi vậy, ông phần uất đến nỗi uống thuốc độc quyên sinh. □